

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 272/2024-47

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a zo sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou Mgr. Stanislavou Liptákovou, Rozvojová 2, Košice, proti postupu Okresného súdu Michalovce v konaní vedenom pod sp. zn. 23P/219/2019 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Michalovce v konaní vedenom pod sp. zn. 23P/219/2019 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadostučinenie **1 500 eur**, ktoré **je** mu Okresný súd Michalovce **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Michalovce **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **713,96 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ označený v záhlaví tohto nálezu sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 26. marca 2024 domáhal vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv

a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní a rozsudkom vydaným v tomto konaní 7. decembra 2021, postupom Krajského súdu v Košiciach v konaniach vedených pod sp. zn. 8CoP/95/2022, 8CoP/96/2022 a uznesením v tomto konaní vydanom 23. novembra 2022, postupom Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 15CoP/13/2024, 15CoP/14/2024 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7CdoR/6/2023 z 29. novembra 2023 a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu. Sťažovateľ navrhol zrušenie uznesenia najvyššieho súdu z 29. novembra 2023 v časti výroku o odmietnutí dovolania a vrátenie veci najvyššiemu súdu, ako aj priznanie finančného zadosťučinenia v sume 15 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že napadnuté konanie začalo 26. marca 2019 doručením návrhu navrhovateľky (manželky) Okresnému súdu Košice II. Predmetom návrhu bol rozvod manželstva a úprava práv a povinností k maloletému. Vzhľadom na to, že sťažovateľ ako odporca (manžel) je sudcom Okresného súdu Košice II, Krajský súd v Košiciach uznesením sp. zn. 13NcC/18/2019 z 11. novembra 2019 prikázal vec na rozhodnutie okresnému súdu. Okresný súd vydal 7. decembra 2021 vo veci rozsudok, ktorým manželstvo rozviedol (výrok I), maloletého zveril do osobnej starostlivosti navrhovateľky (výrok II), upravil zastupovanie maloletého a spravovanie jeho majetku (výrok III), upravil styk sťažovateľa s maloletým (výroky IV, V a VI), uložil rodičom povinnosť vzájomného informovania o prekážkach brániacich realizácii styku (výroky VII), navrhovateľke uložil povinnosť informovať sťažovateľa o podstatných záležitostiach maloletého (výrok VIII), upravil komunikáciu medzi sťažovateľom a maloletým prostredníctvom videohovoru (výrok IX), zaviazal sťažovateľa prispievať na výchovu a výživu maloletého sumou 300 eur mesačne (výrok X) a poukazovať sumu 100 eur na tvorbu úspor maloletého na účet, ktorý sťažovateľ zriadi (výrok XI), určil vykonateľnosť rozhodnutia vo výrokoch II, IV a VI doručením rozhodnutia (výrok XII), zamietol návrh sťažovateľa na určenie povinnosti dohodnúť sa na náhradnom termíne stretnutia s maloletým (výrok XIII) a rozhodol, že žiadny z účastníkov konania nemá nárok na náhradu trov konania (XIV).

3. Proti rozsudku okresného súdu zo 7. decembra 2021 podali odvolanie navrhovateľka aj sťažovateľ. O odvolaniach rozhodol Krajský súd v Košiciach rozsudkom sp. zn. 8CoP/95/2022 z 23. novembra 2022 tak, že potvrdil napadnutý rozsudok okresného súdu vo výroku X (výrok I), zmenil ho vo výrokoch IV, V, VI upravujúcich styk sťažovateľa s maloletým (výrok II), zmenil ho vo výroku VIII (výrok III), zmenil ho vo výroku IX tak, že návrh sťažovateľa na úpravu komunikácie prostredníctvom videohovoru zamietol (výrok IV), zrušil napadnutý rozsudok okresného súdu vo výroku XII týkajúcom sa predbežnej vykonateľnosti (výrok V), zrušil napadnutý rozsudok okresného súdu vo výroku XI a vec v rozsahu zrušenia vrátil okresnému súdu (výrok VI), odmietol odvolanie sťažovateľa proti výroku I opravného uznesenia (výrok VII) a potvrdil opravné uznesenie okresného súdu vo výroku II (výrok VIII). V podstatnom Krajský súd v Košiciach v rozsudku z 23. novembra 2022 konštatoval, že okresný súd postupoval v rozpore s § 63 ods. 3 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“), keď uložil povinnosť zriadiť účet pre maloletého sťažovateľovi, hoci z daného ustanovenia vyplýva, že účet zriadi ten rodič, ktorému je maloleté dieťa zverené do osobnej starostlivosti. Zároveň okresnému súdu vytkol, že v odôvodnení rozsudku

absentujú akékoľvek úvahy o zistených pomeroch na strane sťažovateľa umožňujúcich zaviazat' ho na tvorbu úspor.

4. Proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 23. novembra 2022 v časti výrokov II, IV a V podal sťažovateľ 17. februára 2023 dovolanie podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), o ktorom najvyšší súd rozhodol uznesením z 29. novembra 2023, ktorým zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu vo výroku IV týkajúcom sa komunikácie prostredníctvom videohovoru, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku IX tak, že návrh sťažovateľa bol zamietnutý, a vec vrátil v rozsahu zrušenia príslušnému odvolaciemu súdu. Vo zvyšku bolo dovolanie odmietnuté.

5. V uznesení z 29. novembra 2023 najvyšší súd v podstatnom akcentoval, že odvolací súd neupravil možnosť kontaktu sťažovateľa s maloletým prostredníctvom videohovoru bez uvedenia dostatočného odôvodnenia, pričom zdôraznil, že bude potrebné doplniť dokazovanie k tejto otázke.

6. Krajský súd v Prešove ako odvolací súd príslušný vo veci konať uznesením sp. zn. 15CoP/13/2024, 15CoP/14/2024 zo 14. mája 2024 pripustil späťvzatie návrhu na začatie konania v časti oprávnenia sťažovateľa komunikovať s maloletým prostredníctvom aplikácie WhatsApp a rozsudok okresného súdu zo 7. decembra 2021 vo výroku IX zrušil a konanie v tejto časti zastavil.

7. Rozsudkom okresného súdu sp. zn. 23P/219/2019 zo 7. mája 2024 bola sťažovateľovi uložená povinnosť poukazovať sumu 100 eur mesačne na tvorbu úspor pre maloletého počnúc od 20. januára 2022 do budúca a navrhovateľke bola uložená povinnosť zriadiť maloletému osobný účet v banke. Na pojednávaní 30. mája 2024 okresný súd vydal dopĺňací rozsudok, ktorým rozhodol o dlhu na sporivom výživnom.

8. Uznesením ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 272/2024 z 28. mája 2024 bola ústavná sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní prijatá na ďalšie konanie a vo zvyšnej časti odmietnutá.

II.

Argumentácia sťažovateľa

9. Podstatou argumentácie sťažovateľa je námietka existencie zbytočných priet'ahov z dôvodu, že do dňa podania ústavnej sťažnosti nebolo napadnuté konanie v celosti skončené, keďže od vrátenia veci odvolacím súdom v časti týkajúcej sa výživného na tvorbu úspor okresný súd nerozhodol, pričom vo veci je nariadené pojednávanie na 7. máj 2024.

10. Rovnako rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 23. novembra 2022 bol uznesením najvyššieho súdu z 29. novembra 2023 vo výroku týkajúcom sa úpravy komunikácie prostredníctvom videohovoru zrušený, pričom vo veci v súčasnosti koná Krajský súd v Prešove z dôvodu prechodu výkonu súdnictva pod sp. zn. 15CoP/13/2024, 15CoP/14/2024. Sťažovateľ zdôrazňuje, že medzičasom v inom súdom konaní bol styk sťažovateľa s maloletým uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 4CoP/12/2024 z 20. februára 2024, ktorým bolo nariadené neodkladné opatrenie, rozšírený tak, že subsumuje aj komunikáciu prostredníctvom videohovorov. Z uvedeného dôvodu sťažovateľ už netrvá na podanom návrhu v relevantnej časti, a preto zobral

návrh 14. marca 2024 späť a navrhol, aby odvolací súd pripustil späťvzatie návrhu a konanie v tejto časti zastavil. Krajský súd v Prešove však do dnešného dňa nerozhodol. Konanie vo veci návrhu preto nie je do dňa podania ústavnej sťažnosti v celosti právoplatne skončené a trvá po dobu 5 rokov.

11. Konanie v súčasnosti prebieha na okresnom súde v časti výživného na tvorbu úspor a na Krajskom súde v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 15CoP/13/2024, 15CoP/14/2024 v časti úpravy komunikácie prostredníctvom videohovorov.

12. Od podania návrhu do rozhodnutia súdu prvej inštancie uplynulo obdobie viac ako 2 rokov, pričom prvé pojednávanie sa uskutočnilo až po takmer roku od podania návrhu. Pojednávanie, ktoré sa malo uskutočniť na okresnom súde 12. marca 2024, bolo odročené z dôvodu, že k dispozícii bol len zberný spis, pričom súdny spis s listinami dôležitými pre rozhodnutie bol na odvolacom súde. Uvedené svedčí o nesústredenej práci okresného súdu.

13. Nezvratné plynutie času v období útleho veku maloletého zmarilo možnosť výkonu jeho práva na udržiavanie pravidelného a rovnocenného osobného styku s oboma rodičmi. Vo veci konajúce súdy neposkytli sťažovateľovi ochranu, keďže ide o vec, ktorá neznesie odklad a uplynutý čas a nerealizovanie styku v adekvátnom rozsahu nemožno replikovať neskôr.

14. S ohľadom na celkovú dobu konania presahujúcu obdobie 5 rokov bola podľa sťažovateľa zmarená možnosť výkonu práva na udržiavanie pravidelného osobného styku s oboma rodičmi. Nekonanie a nesprávny procesný postup znamenajú aj ohrozenie viery sťažovateľa v riadne a účinné fungovanie systému súdnej ochrany, čo odôvodňuje priznanie finančného zadost'učinenia.

III.

Vyjadrenie okresného súdu

15. Na výzvu ústavného súdu sa k ústavnej sťažnosti vyjadril podaním sp. zn. 1SprV/290/2024 z 28. júna 2024 predseda okresného súdu, ktorý poukázal na nález ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 373/2023 z 11. októbra 2023 (ďalej len „nález z 11. októbra 2023“) vydaný vo veci ústavnej sťažnosti podanej navrhovateľkou, v ktorej napadla postup okresného súdu v napadnutom konaní. Zdôraznil, že citovaný nález ústavného súdu bol doručený okresnému súde 17. októbra 2023, t. j. v čase, keď sa spis nachádzal na najvyššom súde z dôvodu podaného dovolania, no aj napriek uvedenej skutočnosti zákonná sudkyňa vo veci pokračovala na účel vykonania dokazovania a opätovného rozhodnutia, vzhľadom na čo bol vytvorený zberný spis a vo veci bol nariadený termín pojednávania na 23. január 2024 s výzvou sťažovateľovi na predloženie listinných dôkazov. Po doručení rozhodnutia dovolacieho súdu okresnému súde 22. decembra 2024 a jeho doručovaní účastníkom napadnutého konania bol spis predložený Krajskému súde v Prešove na rozhodnutie o odvolaní. Krajský súd v Prešove vo veci späťvzatia rozhodol 14. mája 2024. Spis bol z odvolacieho súdu vrátený 27. mája 2024.

16. Predseda okresného súdu poskytol prehľad vo veci vykonaných procesných úkonov a v konkrétnostiach akcentoval, že sťažovateľ na pojednávaní 7. mája 2024 namietol nesprávnosť postupu okresného súdu s odôvodnením, že je nevyhnutné počkať za základným spisom a až následne vo veci rozhodnúť, s čím sa zákonná sudkyňa vysporiadala v rozsudku zo 7. mája 2024.

17. Zákonná sudkyňa vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti poprela pravdivosť tvrdenia sťažovateľa, že on neprispel k predĺženiu napadnutého konania. V tejto súvislosti zdôraznila, že sťažovateľ a jeho právna zástupkyňa opakovane preberajú súdom doručované písomnosti v posledný možný deň lehoty a následne žiadajú odročiť pojednávanie pre nezachovanie lehoty alebo žiadajú predĺžiť lehotu na podanie vyjadrení. Akcentovala, že v jej senáte je vedených celkovo 5 živých vecí týkajúcich sa totožných účastníkov konania, pričom rodičia sú konfliktní vo svojom vzájomnom vzťahu a nesprávne spracúvajú svoj rodičovský konflikt a zaťažujú vlastné maloleté dieťa.

18. Rozhodnutie vo veci ústavnej sťažnosti predseda okresného súdu ponechal na posúdení ústavného súdu, no bol toho názoru, že vo veci sa koná plynulo.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

19. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podania okresného súdu a obsahu ústavnej sťažnosti sťažovateľa, berúc do úvahy skutočnosti vyplývajúce z predmetného spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie, dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

20. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

21. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k obsahovo totožnému právu na prejednanie záležitosti v primeranej lehote ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

22. Pri posudzovaní prvého kritéria – zložitosti veci, ústavný súd dospel k záveru, že rozhodovanie o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu nemožno považovať za vec právne zložitú, keďže prameňom práva pre rozhodnutie v danej veci je predovšetkým zákon o rodine, ktorý je bežne v súdnej praxi aplikovaný.

23. Z hľadiska skutkovej zložitosti prerokúvanej veci možno s prihliadnutím na konkrétne okolnosti konštatovať, že vec patrí medzi skutkovo zložitejšie, keďže ide o prípad, v ktorom účastníci konania predostreli svoje rozdielne požiadavky týkajúce sa úpravy ich práv ako rodičov k maloletému. Plynulosť v konaní okresného súdu nepochybne narúša skutočnosť vysoko konfliktného vzťahu medzi navrhovateľkou a odporcom, na ktorú poukazuje vo svojom vyjadrení zákonná sudkyňa (bod 17 tohto nálezu).

24. Súčasťou prvého kritéria je aj povaha prerokúvanej veci. V tomto kontexte ústavný súd poukazuje aj na judikatúru ESLP, v súlade s ktorou ak sú predmetom konania vzájomné vzťahy medzi rodičmi a deťmi, konaniu o týchto vzťahoch príslušné súdy majú venovať „mimoriadnu starostlivosť, pretože procesné omeškanie v takejto veci môže mať za následok *de facto* rozhodnutie o otázke predloženej súdu ešte pred samotným rozhodnutím príslušným súdom“ (k tomu pozri rozsudok ESLP vo veci H. proti Spojenému kráľovstvu, sťažnosť č. 9580/81, rozsudok z 8. 7. 1987, § 85). V rámci tejto požiadavky sa potom podstatne mení aj pohľad na posúdenie prieťahov v predmetnej veci vo vzťahu k právu na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručenému čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorého účelom je, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli čomu prebieha súdne konanie (m. m. II. ÚS 66/02, II. ÚS 80/2010).

25. Vzhľadom na uvedené ústavný súd aj v tomto prípade osobitne pri svojom rozhodovaní zohľadnil predmet a účel tohto konania, ako aj povahu a rozsah ujmy, ktorá na vzájomných vzťahoch medzi rodičmi a deťmi vzniká v dôsledku zbytočných prieťahov v konaní o úprave právnych pomerov rodičov k maloletým deťom.

26. V súvislosti s posudzovaním druhého kritéria ústavný súd konštatuje, že celková dĺžka konania bola ovplyvnená aj správaním účastníkov konania, resp. ich procesnou aktivitou. Z obsahu súdneho spisu vyplýva, že viaceré pojednávania boli odročené z dôvodov na strane sťažovateľa, resp. jeho právnej zástupkyne (7 pojednávaní), ako aj z dôvodu na strane navrhovateľky (1 pojednávanie). Navrhovateľka počas konania predložila okresnému súdu viacero procesných podaní, s ktorými sa pred samotným meritórnym rozhodovaním musel vysporiadať (k tomu pozri nálezh ústavného súdu z 11. októbra 2023). Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že v súlade s platnou judikatúrou ESLP účastníkovi konania síce nemôže byť vyčítané uplatnenie procesných prostriedkov, ktoré mu na ochranu jeho práv poskytuje vnútroštátny právny poriadok, avšak na druhej strane podľa ESLP nemožno pričítať štátu zodpovednosť za prieťahy, ktoré v konaní vznikli v dôsledku nutnosti vysporiadať sa s takýmito návrhmi (k tomu pozri rozsudok ESLP č. 52859/99 z 25. 5. 2004 vo veci Dostál proti Českej republike, § 220).

27. K predĺženiu napadnutého konania prispel sťažovateľ, resp. jeho právna zástupkyňa aj správaním popísaným zákonnou sudkyňou v jej vyjadrení (bod 17 tohto nálezu). Na uvedené skutočnosti ústavný súd prihliadol pri rozhodovaní o sume primeraného finančného zadosťučinenia.

28. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní.

29. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prieťahov je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného konania v čl. 17 CSP a v čl. 12 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“), podľa ktorých súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá,

predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu (podľa Civilného sporového poriadku), resp. účastníkov konania (podľa Civilného mimosporového poriadku) a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku a Civilného mimosporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní tvoriacich predmet úpravy týchto poriadkov.

30. Podľa § 2 ods. 1 CMP na konania podľa tohto zákona (civilné mimosporové konania) sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Povinnosť súdu konať v civilnom mimosporovom konaní bez prietahov je vyjadrená napr. aj v § 30 CMP, podľa ktorého po začatí konania postupuje súd v súčinnosti s ostatnými subjektmi konania tak, aby bola vec v čo najkratšom čase prejednaná a rozhodnutá, ďalej v § 31 CMP, podľa ktorého súd pokračuje v konaní, aj keď sú účastníci nečinní, ale aj v § 34 CMP, ktorým je vylúčená aplikácia ustanovení Civilného sporového poriadku o koncentrácii konania (vrátane sudcovskej koncentrácie konania).

31. V posudzovanom prípade ústavný súd konštatuje, že hoci z prehľadu procesných úkonov súdu nevyplýva žiadne obdobie vyslovenej nečinnosti, postup okresného súdu vo vymedzenej časti týkajúcej sa tvorby úspor na výživnom nemožno označiť za úplne efektívny. Je nesporné, že rozsudok okresného súdu zo 7. decembra 2021 bol vo výroku o tvorbe úspor zrušený Krajským súdom v Košiciach z toho dôvodu, že okresný súd zaviazal povinnosťou zriadiť účet v prospech maloletého sťažovateľa (odporcu) napriek tomu, že § 63 ods. 3 zákona o rodine priznáva túto povinnosť rodičovi, ktorý má maloleté dieťa zverené do osobnej starostlivosti, čo je v danom prípade navrhovateľka – matka maloletého. Nesprávnu aplikáciu jasnej a zrozumiteľnej právnej normy možno vnímať ako nesústredenú činnosť okresného súdu vedúcu k predĺženiu trvania napadnutého konania v danej časti. Túto skutočnosť ústavný súd nemohol opomenúť (k tomu pozri aj nález ústavného súdu z 11. októbra 2023).

32. Následný postup okresného súdu, v rámci ktorého aj napriek skutočnosti, že základný spis sa z dôvodu podaného dovolania nachádzal na najvyššom súde, súd prvej inštancie vo veci tvorby úspor konal, ústavný súd hodnotí ako plynulý a efektívny (k tomu pozri aj bod 15 tohto nálezu). Okresný súd po vydaní nálezú ústavného súdu z 11. októbra 2023 nariadil vo veci pojednávania na 23. január 2024 a 15. február 2024, ktoré však boli zrušené zo zdravotných dôvodov na strane právnej zástupkyne sťažovateľa, čo nemožno pričítať na ťarchu okresného súdu. Pojednávanie, ktoré sa uskutočnilo 12. marca 2024, bolo odročené na predloženie dôkazov zo strany sťažovateľa na 7. máj 2024. Nemožno preto prisvedčiť tvrdeniu sťažovateľa o nesústredenej práci okresného súdu z dôvodu, že k odročeniu pojednávania došlo preto, že okresný súd mal k dispozícii len zberný spis tak, ako to popisuje sťažovateľ (bod 11 tohto nálezu). Okresný súd vo veci tvorby úspor rozhodol na pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo 7. mája 2024. Zo spisu síce vyplýva skutočnosť, že okresný súd opomenul rozhodnúť o dlhu na sporivom výživnom, vzhľadom na čo bol okresný súd nútený nariadiť pojednávanie, no vzhľadom na skutočnosť, že tak urobil promptne a doplniaci rozsudok, ktorým bolo rozhodnuté o dlhu na sporivom výživnom, vyhlásil už 30. mája 2024, ústavný súd nepovažuje predmetné opomenutie za postup dosahujúci intenzitu zbytočného prietahu.

33. Berúc do úvahy celkovú dĺžku napadnutého konania vo vymedzenej časti týkajúcej sa sporivého výživného bez jeho právoplatného skončenia (5 rokov), ako aj už popísanú neefektívnu činnosť

okresného súdu, ústavný súd rozhodol, že okresný súd v napadnutom konaní porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výrokovej časti tohto nálezu).

34. Do času rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti nebolo napadnuté konanie vo vymedzenej časti sporivého výživného vedené okresným súdom právoplatne skončené, no s prihliadnutím na skutočnosť, že sťažovateľ v návrhu na rozhodnutie vo veci nepredstrel požiadavku uloženia povinnosti okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov a berúc do úvahy to, že príkaz vo veci konať už bol v napadnutom konaní ústavným súdom uložený v náleze z 11. októbra 2023, ústavný súd o príkaze okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov nerozhodoval.

V.

Primerané finančné zadost'učinenie

35. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

36. Prihliadajúc na petit ústavnej sťažnosti, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ si uplatnil primerané finančné zadost'učinenie v sume 15 000 eur, ktoré odôvodnil skutočnosťami bližšie uvedenými v bode 14 tohto nálezu.

37. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadost'učinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

38. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, prihliadajúc na jej faktickú zložitost' a berúc do úvahy neefektívnu činnosť okresného súdu, ako aj celkovú dobu konania vo vymedzenej napadnutej časti, povahu a rozsah práv sťažovateľa, ktoré boli porušené, predmet konania, ako aj jeho význam pre sťažovateľa so zdôraznením osobitosti veci starostlivosti súdu o maloletých, ktorá bola predmetom tohto konania, ako aj správanie sťažovateľa, ktorým prispel k predĺženiu napadnutého konania, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadost'učinenia sťažovateľovi v sume 1 500 eur (bod 2 výrokovej časti tohto nálezu). Vzhľadom na priznanie finančného zadost'učinenia v sume 1 500 eur oproti sťažovateľom navrhovanej sume 15 000 eur vo zvyšnej časti ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výrokovej časti tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

39. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v sume 713,96 eur v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava

zastúpenia a písomné podanie ústavnej sťažnosti) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2024 v sume 343,25 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2023 v sume 13,73 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Náhrada trov konania predstavuje celkovo sumu 713,96 eur (bod 3 výrokovej časti tohto nálezu).

40. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

VII.

41. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. júla 2024

Miloš Mad'ar
predseda senátu